

31.1.2013

VALTIOKONTTORI / KaPa / SUOMI.FI:N LAUSUNTO

Viite: lausuntopyyntö 18.1.2013 Liikenteen ja viestinnän avoin tieto -työryhmän raporttiluonnoksesta

Valtiokonttorin Kansalaispalvelut-toimialaan kuuluva Suomi.fi-toimitus kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmän raporttiluonnokseen.

Suomi.fi on osaltaan ajanut viime vuosien aikana hallinnon julkisten tietovarantojen avaamista avoimiin rajapintapalveluihin. Pidämmekin erittäin hyvänä, että liikenne- ja viestintäministeriö esittää raporttiluonnoksessaan paitsi tilanneanalyysin, myös konkreettisen tietokartan hallinnonalansa virastojen data-avaustoimenpiteisiin. Kannatamme raportissa esitettyjä päälinjauksia ja kuvattujen avaushankkeiden toteuttamista.

Suomi.fi esittää tässä lausunnossaan eräitä näkökohtia kehittämisen painopisteisiin ja toteuttamistapaan liittyen.

→3.2 Tietoaineistojen kartoitus ja luokittelu, s. 5

"Tilanne on kuitenkin muuttumassa nopeasti ja aineistojen avaaminen on kaikissa virastoissa käynnissä. Tietoaineistojen kartoitus, ylläpito ja laadun parantaminen muodostuu siten jatkuvaksi työksi virastoissa."

Tämä pitää täysin paikkansa. Lisäisimme tähän huomion siitä, että datan laadun parantamiseen liittyy lisäksi tiedon (erityisesti sovellus)käyttäjien tarve saada reaaliaikaista dataa suoraan primäärilähteestä. Staattisten, vain määrävälein tai satunnaisemmin päivittyvien aineistojen käyttöarvo loppukäyttäjäsovelluksissa, olivat ne analytiikka- tai arkisovelluksia, on kyseenalainen. Esim. Viron tietoyhteiskuntapolitiikasta vastaavat virastot ovat esittämissä hallinnon kaikkien avoimien data-aineistojen tuomista syöterajapintaan, jolloin esim. csv-muotoisen staattisen datan dumpaamista rajapintaan ei enää pidettäisi suotavana menettelynä. (VIP-kansalaispalvelujen vierailu Estonia ICT Demo Centerissä 10.12.12) Tästä seuraa kohonneita vaatimuksia datan kokonaislaadulle, ajantasaisuudelle ja jatkuvuudelle, mikä on Suomessakin huomioitava ainakin kohtalaisen aikavälin vaatimuksena.

→Toimintamallit / beta-toimintamalli, s. 9

Suomi.fi pitää alpha- ja beta-vaiheiden toteutusten saattamista kehittäjäyhteisöjen ja loppukäyttäjien kommentoitavaksi ja, jos mahdollista, muokattavaksi, erittäin kiinnostavana toimintatapana, jolla voidaan varmistaa tuotettavien palvelujen ja sovellusten relevanssi kohderyhmille.

31.1.2013

→ Tietojärjestelmät, s. 11

"Kukin virasto ylläpitää omaa tiedontuotantojärjestelmää ja jos tarvitaan, niiden perusteella voidaan rakentaa erityyppisiä tiedon julkaisujärjestelmiä ja portaaleja."

Virke on hieman sumeasti muotoiltu; oletamme, että sillä tarkoitetaan, että virastokentässä voi olla n määrä erilaisia tiedontuotantojärjestelmiä, joissa olevaa dataa voidaan koota erilaisiin julkaisujärjestelmiin. Jos näin on, asiaa tulisi täydentää ehdolla, että tiedontuotantojärjestelmien tulee olla joko keskenään yhteentoimivia tai ainakin sisältää standardit rajapinnat, joista kokoavat järjestelmät voivat noutaa tietoa koneellisesti. Ilman tätä reunaehto virke pätee teoriassa nykytilanteeseen, josta nimenomaan halutaan päästä eteenpäin.

→ 5.1 EU sääntely, s. 12

"Yleisesti on katsottu, että muutosehdotukset eivät aiheuta tarvetta muuttaa julkisuuslainsäädännön periaatteita. Direktiivin muutosten täytäntöönpanossa voi kuitenkin tulla tarve arvioida lainsäädännöllisiä muutoksia edistämään tehokkaammin direktiivin peruseriaatteita."

Olemme samaa mieltä jälkimmäisen lauseen kanssa. Suomen julkisuuslainsäädäntö painottaa viranomaisen velvollisuutta suunnitella toimintansa siten, että yleisön mahdollisuus päästä käsiksi asiakirjoihin taataan ja EU-tasolla PSI-direktiivi perustuu samalle lähtökohdalle. Periaatetasolla tiedon julkisuuteen ja julkisuuslakiin tulisi mielestämme suhtautua jatkossa aktiivisemmasta näkökulmasta, jossa tietoon pääsyn lisäksi kansalaisille ja yhteisöille tiedotetaan aktiivisesti avoimista tiedoista, mielellään kohderyhmälähtöisesti. Avaustoi-
mien ja datapalvelujen hyöty niin taloudellisesti kuin yhteiskunnallisesti realisoituu vasta kun aineistot löytävät käyttäjänsä ja pääsevät palvelutuotannon elementeiksi. Aktiivista avauspolitiikkaa on seurattava aktiivisella viestintälinjalla.

→5.2 Kansallinen lainsäädäntö, s. 13

"Jatkossa tulisi selvittää henkilön oikeutta omiin tietoihinsa ja siten parempaa käytettävyyttä palvelukehityksessä henkilön suostumuksen mukaisesti."

Valtion IT-palvelukeskuksen sähköisen asiointin ryhmä teetti syksyllä 2012 Tomi Voutilaisella selvityksen kansalaisen suostumusten ja valtuutusten hallinnasta sähköisessä asiointissa. Voutilainen esittää raportissaan, että kansalaisen oikeuksia ja mahdollisuuksia määrittellä omien tietojensa käyttö eri palvelujen yhteydessä tulisi selvästi laajentaa nykyisestä, jotta nykyistä tehokkaampien ja yksittäistä kansalaista paremmin palvelevien sähköisten asiointipalvelujen kehittäminen olisi mahdollista. Tämä edellyttää joiltain osin lainsäädännön tarkistamista, jota Voutilainen suosittelee. Suomi.fi-toimitus on näistä johtopäätöksistä samaa mieltä ja yhtyy siten myös LVM:n työryhmän yllä siteerattuun muotoiluun.

31.1.2013

→ 7.4 Kokoavat tietopalvelut, s. 23

”Tavoitteena kuitenkin on, että hallinnonalalle luodaan älyliikennestrategian mukainen yhteinen, kokoava jakeluratkaisu tai tietopalvelu (”tietotori”), jotta aineistojen löydettävyys, yhteen toimivuus ja yhdisteltävyys paranevat.”

Hallinnonalakohtaisten ratkaisujen yhteydessä on syytä muistaa, että VM:n avoimen datan suunnitelmissa tälle vuodelle on yleisen valtiotasoisien datakatalogipalvelun suunnittelu ja käynnistäminen. On luontevaa, että hallinnonaloittain kartoitetaan, kuvataan ja kootaan avoimet tietoaineistot, mutta samalla on huolehdittava siitä, että nämä aineistot ovat käytävissä myös yhteisten resurssien puitteissa. Tämä ei tarkoita saman aineiston kaksoistalennusta, vaan hallinnonalan omaan palveluun kertaalleen tallennettujen tietojen tulee olla jaettavissa rajapinnasta koneellisesti poikkihallinnollisten resurssien käyttöön.